

Etiske principper i europæisk regulering af bioteknologi – værktøjer og valg

BioTIK

September 2002

Linda Nielsen

Berit A. Faber

Rapportens Formål

- **Beskrive, analysere og vurdere metoder til *operationalisering* af etiske principper inden for europæisk regulering af bioteknologi**
- **Tjene som praktisk værktøj til brug for overvejelser om regulering, understøttelse af politiske beslutningsprocesser, og understøttelse af demokrati- og debatbestræbelser**

Etiske principper

- **Rapporten tager afsæt i de etiske principper, der er fastlagt i ”Regeringens redegørelse til Folketinget om Etik og Genteknologi, samt debatoplægget ”De genteknologiske valg” fra BioTIK-gruppen Erhvervsministeriet, juni 1999:**
- **Økonomisk og kvalitativ gavn**
- **Autonomi, værdighed, integritet og sårbarhed**
- **Retfærdig fordeling af goder og byrder**
- **Medbestemmelse og åbenhed**

Rapportens 4 dele:

- 1. Indledning og generelle problemstillinger**
Etiske principper, Aktører - Risikovurdering mellem videnskab og værdier
- 2. Regulering af biotek - internationalt**
Regulering – oversigt, Analyse af reguleringsbilledet
- 3. Værktøjer til inddragelse af etiske og nationale principper**
Demokratiseringsværktøjer og debatmodeller,
Reguleringsværktøjer, Værktøjskassen - checkliste
- 4. Etiske principper i europæisk regulering**
Konklusion og forslag, Fremtidsperspektiver, Afslutning

Risikovurdering - De forskellige elementer:

- **Problemet set ud fra en videnskabelig synsvinkel**
- **Problemet kan være en allerede opstået fare (risiko)**
- **En forventet fare (risiko)**
- **Et scenario, som man har formodning for, kan indebære en fare (risiko)**

De forskellige elementer:

- **Problemet set ud fra en ”etisk” synsvinkel**
En handling vil støde mod egne eller samfundets normer
- **Problemet set ud fra en ”omverdensbevarende” synsvinkel (etik og bevaringshensyn)**
- Problemet kan udgøre en fare for **kommende generationer**
- Problemet kan betyde **forandring i biosfæren/miljøet**

Aktørerne

Hvem er aktørerne?

- Interessenter (Forskere, erhvervsdrivende, landmænd, fiskere, frøproducenter)
- Berørte parter (Miljøgrupper, patientgrupper, andre interessegrupper)
- Beslutningstagere (Politikere)
- Administratorer (Myndigheder)
- Media

Problem → **Risiko** → **Etik** → **Proces** → **Regulering**

Hvad er værktøjet?
Risikovurdering
Risikohåndtering
Risiko-
kommunikation

Hvad er værktøjet?
Generering af
etiske principper

Hvad er værktøjet?
Debatmodeller

Hvad er værktøjet?
Reguleringsmodeller

Problematikker

Kan erfaringer fra ”human sundhed” overføres til fødevareområdet?

Human sundhed

- **Beskyttelseshensyn og etiske principper: Autonomi, værdighed, integritet og sårbarhed.**

Fødevareområdet

- **Videnskabelige principper for vurdering: Substantial equivalence - forsigtighedsprincippet – bæredygtighedsprincippet**
- **Supplering af videnskabelige principper med ”ethical precaution”?**

Værktøjer og valg

- **Tværfaglighed – kontakt mellem aktørerne**
- **Retsdannelsens polycentri - debattens polycentri – og timing**

- **”Forret”**: Debatmodellerne
- **”Hovedret”**: Reguleringsmodeller
- **”Dessert”**: Implementering af regulering og justering (via fornyet debat)

Fremtidsperspektiver og udfordringer

- **National udmøntning af internationale konventioner**
- **Konkret vejledning til administratorer**
- **Dialogfora mellem de forskellige aktører**
- **Yderligere rum for offentlig debat**
- **Udkrystallisering af etiske værdier på fødevareområdet**
- **Inddragelse af etiske vurderinger**
- **Konkret vejledning til administratorer**
- **Dialogfora mellem forskellige aktører**

Overordnet ramme for operationalisering af etiske principper på EU-niveau

- A) En fælles Kommissions- og Rådsresolution om, hvilke overordnede etiske hensyn, der bør indgå i vurdering af anvendelse af bioteknologi samt skabelse af relevante dialogfora.**

- B) En fælles meddelelse om ”good governance” for beslutninger/anvendelse af bioteknologi – med elementer som videnskabelig risikovurdering, inddragelse af etiske hensyn, åbenhed, information og debat, anvendelse af etiske råd med inddragelse af lægmænd osv.**